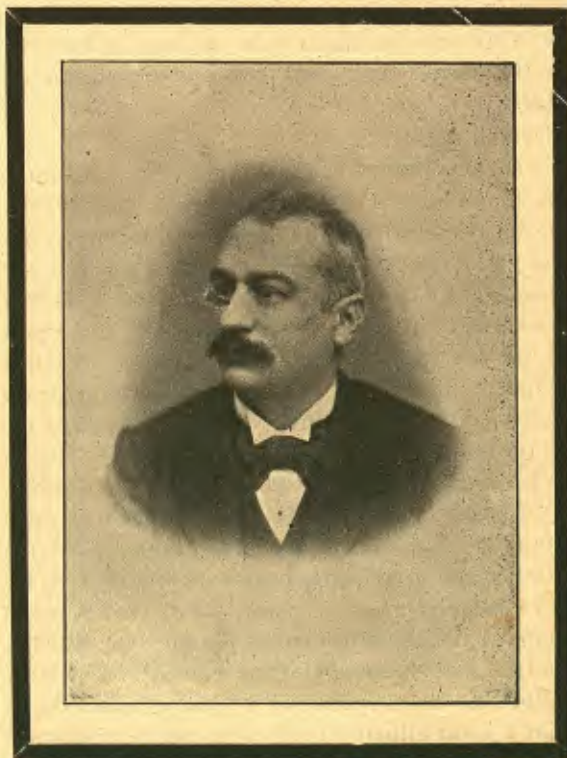

Catalunya Artística

Any I * Barcelona 27 Septembre 1900 * Núm. 16

MÚSICHS CATALÁNS

El mestre Francisco Laporta y Mercader

Redacció y Administració
Raurich, 20, pral.

R

SENZILLAS EXPLICACIONES

sobre la conveniencia en els nostres terrers, de cultius necessaris, á la par que de fácil explotació, en el mercat de la capital de nostre Principat.

(Treball premiat en el Certamen literari de la Lliga de Contribuyents, de Sans, celebrat el 24 del darrer Agost.)

De gran trascendència é importància científicas en benefici de la classe agrícola, tindria d'esser aquet senzill treball; mes, tenint en compte que la majoria de nostres agricultors, desgraciadament no tenen, no ja rudiments, sino ni tan sols coneixement del moviment científich y adelantos moderns de nostres dias, sobre 'ls quals agrònams experts y experimentats d'altras nacions ens donan á coneixer en folletos, periódichs y revistas tots els dias, dit queda qu' hem de contentarnos, si volém dirigir be y fer que s' enmotlli 'l nostre sentit al modo d'esser de nostres agricultors, á donarlos la *recepta* feta, de modo y manera que 'l remey que ab ella prengan s' els fassa en un tot assimilable y els siga de veritable profit.

Aixis donchs, vegém quina classe de cultius serán necessaris al Districte septim, y sobretot quina ventatja reportarán al ser *presentats y explotats* en el mercat de Barcelona.

Aném al cas.

Al comensar nostre treball deixarém de parlar de la explotació *artificial* pera conseguir fruyts primerénchs ja que pera lograrlos se necessitan grans capitals empleats en construir invernàcuis, estufas y demés, al propi temps que abrichs propis pera preservar dels ayres del Nort, las plantacions; lo que suposém empresa molt difícil en nostres agricultors per lo molt costosa, n' obstant de que póden posar en práctica (y aquí están precisament nostres rahonaments) altres medis, algun dels quals se troban ben bé á son alcans, poguentsen treure d'ells algun bon resultat.

Mirémho.

Las regions mes altas de temperatura que no la nostra, tenen la ventatja d' obtindre molt mes aviat que nosaltres els fruyts, es vritat, y sobre tot els *pebrots y tomátechs*, donadas las diferéncias climatológicas, sens cap mena d' esfors per part dels horticultors, invadint aixis nostre mercat ab gran perjudici de las regions agrícolas de nostre districte municipal, sobradament bo, lo cual sapiguent els agricultors d' aquí que tenen (á son degut temps) els fruyts tant ó mes bons que 'ls altres, com els tingan els de las regions favorescudas que apesar de serho, aixis y tot se valen de medis y extratagemas poch recomanables com las de ferlos assahonar per forsa (abastats verts) invadint el nostre mercat dejorn, tenim de vendre els nostres cuan ens arriban á preus sumament baratos per estar las *plassas* cansadas ja de véndren dels mateixos. Está clar que á nostres agricultors no 'ls es possible, y aixó es natural, el cambiar l' estat climatológich de sa regió; n' obstant á nostre modo de veurer podrian millorar d' una manera molt considerable la condició d' aquet negoci en favor d' ells mateixos, ¿y com?

Ens esplicarém.

En primer lloch procurar coneixer be aquet ram importantíssim de la industria agrícola, aprenent encare que no més fos que de pas, algun coneixement fonamental de la ciencia agrícola y aplicable á las hortas, á cuals sitis se sembra y 's plantan hortalisas, llegums y demés essent l' horticultura l' *art* que ensenya á cónreuhar be dits fruyts. Al mateix temps creyém no ignoran nostres horticultors, que s' ha engrandit, pro d' un modo molt considerable, el consum d' aquells productes, per la conveniencia d' una part que hi ha dels mateixos que fa que s' en gastí mes, y per l' altra, el motiu d'esser avuy dia las distancias mes curtas per las vías de comunicació establertas, posantse ab tal motiu, ab continua competencia els nostres productes, que si be venen un poch mes tart, ab tot aconseguen á 'ls altres, establint tot aixó una *brega* comercial que sols podrá vencer qui produheixi *millor* y mes barato, puig si 'ls altres, els de las regions favorescudas per lo primerénch, se valen del medi que 'ls proporciona 'l clima en adelantars en vendre, traguentne bons cuartos, nosaltres els del plá barceloní, ab orgull ho dirém, cuan arribi 'l nostre esplet, presentarlos ho enfront al seu, camí per el cual se pot fer molt, valentnos de nostre ingeni y estudi en ser de millor condició nostres fruyts, sapiguent sempre, ja qu' estem prop la plassa, las necessitats de la mateixa y lo que mes ens convinguí pera de ella aprofitarnos.

Donada donchs l' importancia indiscutible que te nostre districte, dividirém aquest estudi, nostres rahonaments, en duas parts, sobre l' horticultura en l' explotació d' hortalissas, y arbolat.

Demostrémho.

L' horta, ó sia 'l cultiu general d' hortalissas es lo que mes está en ús en aquet districte. Donchs be; l' hortelá deu coneixer ab bastanta exactitut las propietats físicas de la capa superficial de la terra (sol) com las de sota (subsol) pera aplicar els cultius segons convinga ó crega necessaris, aixó es, senyalar y determinar be las terras que sigan argilosas, las sorrencas y las que contingan molta cals, ja que las primeras serveixen y son el sosteniment de *plantas creuhadas* com son *cols, cardots, escarxofas* y sos semblants, mentres que las segonas son bonas pera las *plantas* de *arrel* com son *naps, patatas, pastanagas, remolatxa* y altras. Las terras faltadas de cals tenen de amillarars per medi de adobs químichs que contingan aquesta substància, pera així obrar la reacció dels vegetals ab tots els principis nutritius.

El coneixement y adquisició de *abonos* (adobs) per part dels horticultors, es de tanta necessitat com el saber escullir y coneixer be las granas, puig que aquestas se desenrotllarán ab mes forsa y 'ls cultius serán millors, si la mateixa ha sabut escullirse, produhint molt mes bons resultats si á la condició de la mateixa ha sabut també aplicarse l' adob propi ó adequat, essent el mes indicat y económich lo químich, ja que 's podrá donar ab quantitats convenientes proporcionant aixis á la terra las substàncias fertilisants perdudas y que necessita en la rotació, en la continuació de cultius.

ELS QU' ESTIUHEJAN

*Se 'n van á fora, aixerits,
sanitosos y jovials...*

*Cuán tornan, venen cruixits
buyts de butxaca y malalts.*

Si be es veritat que las plantas totas se componen de 14 cossos senzills, ens ocuparém solsament dels que l' horticultor deu considerar com *elements* ó *aliments* essencials é indispensables á la vegetació, com son l' *azoe*, l' *acit fosforich*, la *potassa* y la *cal*.

Encare que 's solen servir moltes vegadas nostres horticultors pera adobar las terras d' escrementos de tota classe y altras substàncias orgánicas, n' obstant no *serveixen* aquestas, (y entenguin tho be nostres agricultors,) de nutrició á las plantas, fins y á tant que s' ha operat en las mateixas matèrias una transformació en principis *minerals*. Es mes. Apesar de que 's pot considerar l' escrement com lo proto-tipo dels adobs corrents, n' obstant hi ha que tení en compte que la naturalesa y composició dels mateixos, las substancias fertilisants que contenen, no sempre están ab relació directe ab lo que necessita l' esplet que 's cultiva, ja que, com es sabut, cada planta per sa naturalesa pròpia te sa dominant, per cuals causas veyém tots els anys, camps de blat (y aixó vagi per exemple) que á causa de haver rebut una quantitat excessiva d' adob *orgánich*, contribueix á donar á la planta una quantitat important de nitrògeno, faltantli pera obrar la reacció las demás substancias que necessita pera la formació de l' espiga y del grà, donant per resultat (llenguatje propi de l' agricultor) *est any el blat ha sigut molt alt, ha tingut molta ufana, empró s' han fet pocas cuarteras*.

Pera que 'ls adobs donguin resultats positius y pràctichs, ha de posarse alguna atenció á las substancias que 'ls componen, donant á cada cultíu, per medi d' adobs fraccionats, els principis que 'ls convingan.

Per exemple; á las patatas: Además de procurar á est cultíu terras fluixas ó lleugeras pera son mellor desenrotllo, ha de proporcionaréls una quantitat de *potasa* ab els adobs orgánichs (cas que 's gastin)

en estat de sulfat, que si bé no la podém donar en concret, no deixarém per aixó d' indicar un entremitj, que será de uns 100 k.^s per mojada, y com aquesta substància resulta ser la dominant, y per lo tant necessària en la familia *tubercular*, com també d' *arrél* y *cabessa*, á mes d' obtindre rendiments aprofitables..... si 's procura preparar la terra en temps oportú, aixó es, á la tardó pera sembrar en primavera, temps suficient pera poguer assimilar els principis nutritius, obtindrém els fruyts ab un gust sumament exquisit y agradable, qualitat per la qual serán més ben venuts y desitjats.

Llarch y pesat resultaria tal vegada aquet treball si anessim nombrant els cultíus tots ab sos adobs pròpis, limitantnos á nombrar y recomenar á tal fi, una de las més celebradas obras, la que tracta ab gran coneixement de causa dels adobs, del eximí y eminent D. Anicet Llorente, catedràtich d' Agricultura de Logroño, ó bé de alguna també molt celebrada y publicada per la Càmbra Agrícola de Valencia, á fi de que l' horticultor pugua enterarse bé de una de las parts més essencials de son negoci y que més profit pot donarli.

Com deyam, (y fém referencia al comens de nostre treball) que per l' estat climatològich de nostre districte ens venen els fruyts més tart que en altres llochs, per exemple de la Costa de Valencia, de la de Tarragona y de nostres vehinas de Mataró y Badalona; n' obstant y tot aixó, podríam trobar la compensació per *loch* distint, procurant que 'ls nostres productes, si bé un tant mes tart. fóssin l' admiració, no ja de nostre mercat, si que també dels de l' extranger, per sa sabrositat y bon gust, proporcionantnos tot aixó un bon negoci.

¿Y com?

Procurant la mellor manera d' escullir granas, com ja indiquém en un principi, *bulbos tubérculs* y

fiols, qual procediment está al alcans de tots els agricultors, y consisteix en escullir las plantas que ofrescan mes garantia de robustés, com de moltes altras exigéncias pera 'l mercat. En son tractament —cultiu deixarlas á distáncias própias pera que pogan fer be la florida y granar millor, tapantlas ab teixits clars de malva, coneguts per *arpillera* á fi de que 'l *burinot* y demés insectes no pogan comunicar el *pólen* de altres varietats, que per lo regular sol ser sempre inferior y per lo tant degenerat.

Deu procurarse també que cada grana presenti el caràcter propi de sa varietat. Las llevors que no tingan la pell molt fina, tindrán defectuós el desenrotllo en l' *albumen*, que ha de nutrir á la tendra planta cuan aquesta passa de son estat embrionari á formar-la. El midó que conté, se cámbia ab goma y sucre per sa nutrició, y si aquestas substàncias resultan insuficients, la planta creix flaca.

Un encàrrech molt especial hem de fer á nostres horticultors, y es, la conveniència del cultiu de las hortalisas que venim tractant, á terrers destinats *exclusivament* á 'n aquet cultiu, perque, com siga que per aquí, en l' horta d' aquest districte, se fan indistintament hortalissas y arbres fruyters ó de adorno á la vegada barrejant una cosa ab altra, hem d' advertir que no es convenient, y propi sols de païssos atrassats, puig com hem dit avans, per obtindre hortalissas bonas y ufanosas á la vegada que de bons rendiments distingintse de las que 'ns venen de fora (y aixó ha de constituir nostre *fort*), de llochs ó paisos calents ó alts de temperatura, que per lo mateix, las tenen primerencas é invadeixen de un modo alarmanostre mercat, nosaltres ab els medis avants esplicats y que aném á repetir, presentar els fruyts de la nostra horta, escullint granas y demés, ab els adobs racionals ab cuydado, y procurant que no 's criin las hortalissas á l' ombra d' arbres, fent aplicació de tot lo avans dit, resultarà que obtindrem molt bons fruyts y haurém donat un gran pas en nostre districte, baix la cuestió que tractém.

Dels arbres fruyters

Els arbres fruyters, tractats ab coneixement de causa, ab coneixements científichs, podrian molt be ser una font de riquesa per 'aquesta comarca ó districte. Fins are, sols s' ha vist desenrotllar en aquesta part del Llobregat, el cultiu dels presseguers, empró els que *millor* tractan aquet ram de arboricultura ho fan á la usansa y de la mateixa manera que en l' any de *Maria-castanya*, com si avuy sobre 'l mateix, no s' hagués adelantat res; si be n' hi ha d' altres (y aquets son en gran número,) que no arriban á tant, puig que ni sols pensan en abonar ni cuydar els arbres per la rahó de que—es inútil.—

Aquestas equivocadas opinións es hora ja de que desapareixuin ja que 'ls arbres fruyters lo mateix que las hortalissas pera creixer y prosperar ab sort, tenen necessitat, pero imperiosa, de calor, llum y humitat, elements tots indispensables en l' ayre atmosferich pera aixís rebrerlo per las fullas; y en punt á l' aliment de la terra pera ser prés pe 'ls arrels dels arbres, l' horticultor, deu procurar en donarli els quatre *elements* següents que formarán un *aliment* segú: azoe, potassa, acit-fosfórich y cal.

Aquets principis fertilisants deuen donarse indispensablement al cultiu d' arbres fruyters en forma d' adob.

No deurá deixars de vista tampoch que 'ls arbres no solsament deuen ser considerats y tinguts en compte pe 'l rendiment que poden donar en fruyts, si que també, y aixó necessariament, per lo que deuen creixer, formant una massa compacte orgánica relativament considerable.

Si las substàncias que tenen de servir pera sa nutrició no son suficients á sa necessitat, se veurá que encare que hagen nascut en l' arbre á son temps *flors* suficients pera donar el fruyt corresponent, sepanseixen y cauhen. Per eixa causa veyém tants arbres que després d' un any de produhir bona anyada, segueix el següent any sens produhir gens de fruyt, tinguent l' agricultor la equivocada creéncia de que 'ls arbres necessitan descans.... y lo que necessitan son substàncias alimenticias assimilables y fertilisants pera nutrirse be.

Pera que resulti més práctic y realisable aquet punt fonamental dels adobs racionals en els arbres fruyters, donarém á la terra com á quantitat necessaria anyalment y per metro quadrat segóns els doctors Barth y Stegeich:

17	grams	de	nitrógeno
5	»	»	ácit fosfórich
22	»	»	potassa
y 40	»	»	cal.

Com á regla fixa pera abonar els arbres fruyters ó aproximada en buscar la superficie que ocupan las arrels d' un arbre, si aquet no está en un camp plantat tot dels mateixos, ja que allavors tindria de calcularse per la superficie que ocupés tot el terreno, hi ha que busca 'l diámetro que te aquell, partint desde las extremitats de las branca y á n' aquest diámetro anyadir un vint per cent. Exemple: supósem que un arbre te 4 metros de diámetro, el 20 p. % ens donará 0'80 que sumats als 4 metros: tindrem 4'80 metros que elevats al quadrat, tindrem 4'80 × 4'80 = 23'04 metros que serán la superficie que ocupa 'l sistema radicular, y allavors aplicarem la quantitat que convé.

Si 's fa ús dels adobs orgánichs com d' escremens y altres, pretenint la riquesa en substancias senzillas com son aquellas y per lo tant poch fertilisants, tindrà de buscarse l' apoyo y ajuda en adobs minerals, d' altre manera no fóren suficients aquells.

Si l' arbre es de vegetació ufanosa, espés de branca y demés, tindrà de rebaixarse la part de nitrógeno, y si es de vegetació débil, augmentarla.

Doném una mirada sobre aquet cas y veurém quins son els efectes que produheix cad' un d' aquets elements nutritius en la vida y desenrotllo del arbre, á fi de que l' agricultor pugaplicarlos ab coneixement de causa.

El nitrógeno favoreix marcadament el desenrotllo de las fullas, facilitant la marxa regular á la sávia y donant á las mateixas, un *vert fosch* molt pujat.

L' acit-fosfórich contribueix d' un modo directe á treurer florida, donantli gran forsa pera la formació del fruyt que ve.

La potassa dona consistència al *cos* del arbre, al

canjó, branca y ramás, evitant aixís moltes enfermetats criptogámicas. També dona aroma y color als fruits.

La cals, en combinació ab els demás elements, influeix favorablement en el desenrotll de las fruytas, augmentant la riquesa de sucre.

Un cultiu ens falta tractar y aquet es de *perers* petits de planta, empro de pera grossa.

El cultiu un poch en gran y ben explotat de la classe de *perers* petits, no duptém cap mica de que donaria bons resultats als nostres horticultors si 's prenguessen la moléstia de buscar varietats de grans rendiments com son *Mantecosas*, *Clairgeau*, *Mantecosa de Amanlis*, *Duquesa de Augulema*, *Villiams Barlet*, totas de pasta fina, molt sucre, molt gustosas y de gran producció, y altras ja conegudas en aquet districte, encar que no mes fos que per via d' ensaig ja que tenim terras tan apropósit per aquet plantiu, ens estém mirant com els estrangers se 'ns las enduhen, ab las quals fan molts bons diners en perjudici sempre de nóstres pochs y rutinaris fruits.

No creyém sia per demás esplicar els resultats que 's podrián obtindre de dit cultiu, ja que en una mojada plantats dits *perers* á sis pams en cuadro, n' hi cabrián 3.600, que produhint per terme mitj 8 lliuras per perer, tindrem un total de 28.800 lliuras, que venudas á 1 ral lliura nos donarán 7.200 ptas.

Molt negoci ens presentan, dirán els horticultors, y nosaltres els contestarém que no creyém haver exagerat gens la cosa, si 's te en compte que aquesta classe de fruyta se ven en *colmados* y 's serveix en *restaurants* en els mesos d' Octubre y Novembre temps precisament en que 'ls nostres mercats están faltats de fruits.

JOSEPH NUBIOLA ESTEVE

Astre d' Amor

(DOLORA)

Mateix que aquella flor tan celebrada que 's diu el Girasol, com vigilant pel bé de sa existència, joyós mon pobre cor se gira envers els raigs de l' esperansa que neix d' un sol hermós.

Dél astre qu' es imán de la mia pensa, dels somnis d' ilusions, que tant me té encisat y m' enamora, y ab goig el veig per tot.

¡Ay, digam tu, videta, que 'l coneixes, si li sap greu que jo me 'l miri embadalit, boy inflamantme d' amor en el seu foch.

¡Mes ay! tu no 'm respóns, miras y callas y en ton somris graciós....

¡lleigeixo que tos ulls y tas miradas, esclat del astre son.

J. D' ARGILA Y FONT

La mort de l' estiu

Un gran silenci en las bremadas vinyas y en els pudrits rostolls abandonats; un gran misteri en els boscatjes tristos; en lloch ni crits ni cants...

¡Es l' estiu que se 'n vá!

Un mati sense sol; unas boyrassas arrossegantse quietas per l' espay y una fulla malalta y decandida que de la branca cau...

¡Es l' estiu que se 'n vá!

Una pluja callada y persistenta que cap á mitja tarde ha comensat y que dura á la nit y á 'l altre dia...

¡Deu sab cuan durará!...

¡Es l' estiu que se 'n vá!

Una posta de sol recordadora de las grans alegrías qu' han passat y una nit sense estéls que fa preveureur els días d' anyoransa que vindrán...

¡Es l' estiu que se 'n vá!

ANGEL MONTANYA.

El mar es la única bellesa de Natura que 'ls homes no han pogut humillar ab sa supèrbia ni deshonrar ab sos vicis.—*Octavi Uzanne*.

=

L' únich modo de no sapiguer rés, s' obté aprentho tot á la vegada.—*Jordi Sand*.

—

Els optimistas ¿sabeu quins son? Aquells desenfeynats que no consenten que se 'ls trastorni 'l repós de una vida de vagància ab l' amenssa de pressentiments negres.—*Beaurepaire*.

—

Res hi ha tan desagradable com que á un l' obliquin á simpatisar ab personas antipáticas.—*Heurteau*.

—

El mal que dihém de las donas es la revenja del bé que 'l nostre cor s' obstina en esperar d' ellas.—*G. M. Valtour*.

Vora 'l mar

(IDILI)

(Premi d'un objecte artístich en el Certamen literari de Blanes, de 1895.)

Besats per los ruixims de la escumosa
onada, un cap-al-tart, en el sorral,
un vell y una velleta,
parella hermosa d'un amor passat,
s'asseuhen; las moxaynas
mes dolsas recordant.
¡Qué agradívolas cosas xiuxiuhejan...
quin bé de Deu de sospirar els dós!...
El murmurar de l'ona
los hi recorda sos marcits amors,
la brisa marinera
l'escalf de sos petóns.
Ella, gentil velleta, se 'n recorda
de, cuan noya, saltava pe 'l sorral;
y aquellas nits de lluna
anyoran els dos avis, sospirant,
y aquella fresca brisa
dels bafos de la mar.
Y tot mirantse 'ls dos, ben silenciosos,
¡qué se 'n diuhen de cosas sens dir rés!
Si callan els seus llavis
no aixís sos marcits cors amorosénchs...
que las passadas glórias
no las pot fondre 'l Temps.
El suau alatejar de las gavinas
que arrán de l'ona passan xiscelejant
los fá girar l'ullada,

¡duas son las gavinas que ab afany
remuntan y s'acotan
jugant sobre la mar!
¡Duas... com ells! També los dos, un día,
joguinejant ubriacats d'amor,
com las aus falagueras
s'empaytaván, y reyan... com dos noys,
per la caldenca sorra
mentre 's ponía 'l sol.
Després, fins al nou jorn se despedían;
ella al casal dels pares, ell al mar
s'endinsava ab la barca,
de pesquera ab la colla... Y l'endemá
felissos se reveyan
ab mes amor que may.
Y conta avuy el pobre vell, que sempre
mar endíns, mar endíns... son pensament
era sa enamorada...
¡Be prou se 'n recordava ella també
á la nit, en sa cambra,
á dintre 'l casal seu!
¡Quin bategá aquell cor, si alguna volta
s'encrestava la mar pe' l fort levant...
la pobra no dormía,
pensava ab ell... tement el temporal...
que son amor hi era
mar endíns, á pescar!

¡Tot ha finit pe 'ls dos... Avuy sols queda
el recort plascentiu de joventut;
l'afecte de la vida
encare en sas dos ánimas hi bull,
que si l'arrel es fonda
ja may del arbre fuig!
¡Pobres vellets! floretas bosquetanas
marcidas per lo pás crudel del temps,
els seus botóns un día
tingueren ufanosos, sempre oberts,
y 'ls baumes de ventura
brindavan als aucells.
Mes ah! que sas branquetas verdejantas,
tendrívolas, el vent de la tardor
ha coll-torsat suara,
¡may mes la juvenensa en son entorn!
modestas semprevivas
se tornan els seus cors.
L'ona escumosa, altiua redressantse
besa sos peus, al caure en el sorral;
els pobres vells la miran
humits els ulls y ab cor empresonat
com si tots des busquessin
ocasió per' parlar's.
De cop, ell es qui romp aquell silenci,
y diu aixís á sa companya:—Amor,
¿has vist aquesta onada?...
s'aixeca, torna á caure tot de cop...
¡Aixís es nostra vida,
sóm bé nosaltres dos!
Ella, ab orgull, pareix que s'ageganta
al alsarse superba en un moment,
després minva sa fúria,

las altras la confonen... ja no hi es...

Nosaltres ¡qui diria
que habém fet lo mateix!

¿Recordas, vida méva, l'ardidesa
de nostra joventut? sapats y braus
igual ens axecavam
en un mar d' il-lusions, enjogassats...

¡com l' ona que las altras
s' acaban de dragar!

Y, ¡pobres vells que són! també se'ns dragan
els que are vénen, joves, joguiners
com nosaltres ho fórem,

els nostres fills... els meus fillets y 'ls teus...

¡Aquestas son las onas
que 's dragarán als vells!—

Res contesta la vella pescadora
que ofega un sospir fondo del seu cor,
y ab la punta ben neta
de son tósch devantal, s' aixuga 'ls plors...
¡Mira ab tristesa l' ona
y allarga 'ls brassos á son vell espós!

J. AYNÉ RABELL

LAMBERT ESCALER

Segurament que 'ls que 's preocupan del avens del
Teatro Catalá y per lo tant de la marxa progressiva dels
autors, s' haurán fixat ab el nom d' en Lambert Escaler
més per la qualitat de las sévas obras, que pe 'l número.

Va comensá publicant en algùn periódich, petits tre-
balls, però, cad' un era la idea comensada, cuan no per
una escena de comedia, d' un pensament gran per de-
senrotllar.

Els treballats que de tant en tant publicava ab el tí-
tul de *Pessigollas* resultavan *apuntes*, notas de color de-
liciosas, plenas de gracia y ab originalitat é istil própi
marcadíssim.

El seu primé ensaig en el teatro vá ferlo en el Romea
ab la pessa en un acte *¡Lo meu criat!*, que va ser ben re-
buda, alentantlo per un' altra tentativa, estrenant en
consecuencia al poch temps, el juguet cómic *Una poma*

per la sed, que obtingué un gran éxit, dels mes justament
concedits á las obras de tal género estrenadas ulti-
mament.

Lo sosteni, interessant, ab l' argument que te, ori-
ginal, senzillíssim, tot un acte de llarga duració, sols
qui com ell sab treure partit dels incidents pera ferne
un enfilall d' escenas garbosas, d' una frescó y sabor có-
mich tan delicat, pot fer semblant miracle.

Desitjant posarse á prova, sens dubte, va intentá l'
escriure un monólech, género difícilíssim en el que pochi
han lograt sortirne ayrosos. Del fruyt dels seus treballs
va resultarne 'l denominat *Entreacte* que va estrená en
Jaume Capdevila en el Principal, obtenint un éxit gran,
atés al que acostuman á tenir els monólechs.

En aquesta obra vá sortirse del género francament
cómic que predominava en las altras, no enganyantse
en lograr els efectes que 's proposava indubtablement:
aquellas notas tendres enterneixen, els tochs dramátichs
d' una cruesa ó ironia grans, impresionan fondament
l' ànim, aixís com la nota cómica hi brilla potent, por-
tant la rialla franca y expontánea á 'ls llabis cuan no fá
esclatá á la vegada en un aplauso.

Com no ignoran nostres llegidors, l' Escaler te doble
personalitat artistica ja que com á escultor ens ha de-
mostrat que hi te bona má, ab marcada tendència també
á 'ls assumptos cómichs de bon gust artistich: bona pro-
ba n' es la seva última obra *¡Lo mestre está malalt!* que
reproduhiam en un de 'ls nostres últims números.

Cultiva ab preferéncia aquet género, del cual, ab una
modéstia que l' honra, ne diu ell, *el género chico de la
esculptura*.

Aixó no desmereix el seu treball: lo que no ho gasta
en concepcions genials d' esculptura monumental, ven-
cent els obstacles de la visual y de la linea, ho emplea
en la senzillés de la mateixa, (que no per 'xó es fácil),
en lo graciós del assumpto y en la elegancia del total,
que sedueix casi sempre.

L' encoratjém á que seguexi com fins are, fent nota-
bles avensos, predintli que, sens dupte pot arribá á ser
un de nostres primers escultors en dit género. en el
que han sobressortit en Tasso y en Campeny, del cual n'
es deixeble; y, á la vegada li aconsellém que no s' obli-
di de la ploma, agraphintli ab nosaltres el públich de bon
gust: bé es vritat que si no ho fá, ho justifica ab lo que
m' ha dit alguna vegada:—No li sembla que lo natural
seria que fós el *fang* lo qu' anés més per terra? donchs,
desenganyis: la ploma es lo que hi vá més; per 'xó no
me 'n cuydo gayre.—X.

L' àngel-somni

Dormia un infant
sobre llitet d' herbas,
per coixí, un sarró,
per llens, la serena.

Vora mateix d' éll,
àngels alatejan...
las alas de neu,
y d' or fi las vestas.

Somnia l' infant
y 'ls àngels el vetllan...
Cuan despertará
fugirán depressa
y del somni alat
com somni de verge,
àngels eixirán
en la glória eterna!

LLUIS ALMERICH.

Cuia PINTORESCA dels PLASAS Nº 2. CARRERS Y BARCELONA

Pla de la Llana

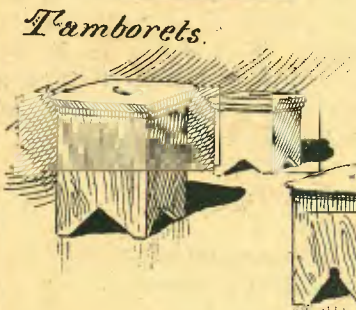
Metjes.

Petons

Ases

Tamborets.

Portadoras.

Aglà

Allada.

Cacurulla

Correo Vell

Argonç

LA SETMANA FESTIVA

(per E. Henrich)

El somni d' un regidor, després
de la marxa d' en Golfín.

EL TRIUNFO DEL BADELL D' OR. Títol del últim dra-
ma que 's representarà en el Principal.

Els forners de Barcelona clamant contra
'ls seus confreres malaguenys per l' acu-
sació de lo de la BARITA.

NEGOCIACIONS XINAS

Valdersée á Li-Hung-Xang:

—A veurer si ens arreglém amistosament!—

Pressentiments

Com aucellet sense niu
vaig rondant jo per la terra,
boy cercant el niu de pau
allà hont no hi nia l' enveja
y ¡ay! en lloch, en lloch el veig,
per tot trobo odís y guerra.
Bé 'n vaig creuhant de sembrats,
d' abims fondos y altas serras,
pro per tot trobo tan sols

el dolent córch de la enveja.
Mes jo ja sé qu' existeix,
donchs un dia una floreta
va dirme: Jo sé aquell niu,
que tu tant buscas, auella,
fins hi envío mos perfúms
cada mati y cada vespre,
pro may, may el trobarás,
donchs es lluny, lluny de la terra.

B. RAMÉNTOL.

CONFIDENCIAL (1)

(HISTÒRIA VULGAR)

LEMA.: *A una enamorada.*

Tu qu' estimas ho sabs: tota ta vida,
tots els teus sentiments, tot el teu cor,
vas dar en aquella hora benehida
en que 's sent la nostra ànima adormida
deixondirse à l' albada del amor.

D' allavors tots els plers que somniavas
en l' amant els aplegas y 'ls reculls,
y las ditxas que avans esperansavas
extasiada després las contemplavas
en el fons de las ninas de sos ulls.

Deix 'm donchs parlar d' amor; per tu irrissòria
no podrà ser la veu de mon dolor,
deixa que fassi del passat memòria
contante, sols à tú, la trista història
d' un cor que, no estimant, es tot amor.

Ella era hermosa, jove y encisera,
nascuda aquí, 's feu dona à Andalusia,
d' ayre gentil, de parla falaguera,
ab l' urch de catalana que tenia
barrejava la dolsa poesia
d' aquella altra encontrada;
fou flor que aquí s' obria
pera aromar els càrmens de Granada.

Verge d' amor encare
mon ànima endolsida
no més que per los besos de la mare,
va sentir enternida
el sol amor que haurà tingut ma vida,
aquell que 'l cor anyora
y ab llàgrimas de sanch encare plora.

La sort nos va juntar, sort malestruga;
fascinat pels encants d' aquella dona,
no vegi las anellas de la oruga
baix las alas de blanca papellona,
ni qu' ella, fent d' espiñas ma corona,
dogals tornava 'ls llassos,
ni que al fi foran cadafalch sos brassos.

Es la història de tots, la trista història
del amant desdixat y la falsia
de la dona que fou tota sa glòria,
d' aquella qu' ell creuria
d' ànima d' or, cuan era munt d' escòria.

Ella no 'm va estimar, y en ma ceguera
ben certa creya sa passió fingida,
per no eixir del engany hont felis era
de cop hauria dat tota ma vida;
y ab l' ànima afligida
vaig partir lluny, y encare en ma anyoransa
lluytant contra ma pensa engelosida
sovint me deya 'l cor:—fé y esperansa.—

Mes la sort, sempre estranya y capritxosa,

feu que jo la trobés altra vegada,
com sempre tan gentil, com sempre hermosa;
mes la verge en mos somnis desitjada,
l' hauria en vá cercada
entre mitj de las galas de la esposa
y així ab la pena dintre 'l pit reclosa,
y ab el plor que à mos ulls encare esclata,
si he viscut es perque l' amor no mata.

Ha passat temps, prou temps desd' aquell dia
per poguer resignarme al disort meu,
y à aquella dona, sols, l' ànima mia,
recorda com visió d' un somni breu.

Per mon consòl al fi ja l' he oblidada,
mes jamay mon amor no satisfet,
que 'm varen treure l' aygua desitjada
deixantme al hora defallir de set.

Estimo y no sé que, per plaure brego
una passió que 'l pit llenzar no pot,
y en l' inmens mar d' amor en que m' ofego,
no estimant à ningú, ho estimo tot.

Eix sentiment que à lo meu ser s' aferra,
m' es, al ensemps que goig, torment crudel,
que abasto tot amor d' aquí la terra
per si entre ells n' assoleixo algún del cel.

Un altre com aquella passió pura
que lo meu cor sotrega y estremeix,
mes que, en son trist hivern, que encare dura,
jamay un sol abril la reverdeix.

Y are, tot ho sabs ja, ma dolsa amiga,
el món del meu desvari
tal volta se 'n enriga;
ta dolsa compassió potser que siga,
tan sols, el Cirineu de mon Calvari.

No 't tinch enveja, creu; enamorada
més me plaus y més goso en ta hermosura,
Deu t' ha fet pera aymar y sé estimada,
ets bona, bella y pura,
la verge tantas nits afalagada
en somnis de ventura
per 'quell que viu del raig de ta mirada.

Sigas felissa ab ell, gosa ditxosa
els plers ab que l' amor are 't convida,
avuy amant fidel y demà esposa,
serás sempre la mare amorosida;
mentres que jo ab mon ànima entristida,
y pel plor ab las galtas amaradas,
faré sol el romiatje de la vida
cuan fins las aus el fan aparelladas.

MANEL FOLCH Y TORRES.

(1.) Accésit en el Certàmen literari d'enguany de la "Lliga de Contribuyents" de Sans.

Espectacles

MADRID

En el teatro de la Princesa han comensat els ensajos de la comedia, arreglo del francés, *La princesa de Bagdad*, ab cual obra la companyia Tubau-Palencia inaugurarà la temporada el dia 5 del mes entrant.

Després anirán seguint altres estrenos, entre ells el del saynete de nostre amic y paysà en Pau Parellada (Meliton Gonzalez) *La vuelta de Quirico*.

L'obra qu' es ab mes ànsia esperada es la que hán escrit en colaboració en Palencia y en Gaspar, *Pepita Tudó*, una página de la historia d' Espanya de Carlos IV, y de la que tant se 'n ha ocupat la premsa y la gent de lletras.

—Ha tingut lloch la inauguració de la temporada lírica en el teatro Romea. Com á cap de companyia hi figura l' alegre Juli Ruiz.

Com á obertura va estrenarse una revisteta denominada *De telón adentro*, que créch que, en efecte, no vá sortir més enfora; y aixó que era 'l producte de tres ingenis, un llibretista y dos músichs, tal y com are s' usa en els teatros de la Cort; y menos mal cuan son no mes tres com las fillas d' Elena; lo que fá riurer es cuan s' ajuntan tres mestres y altres tants literats... de cafetí.

—Se diu en alguns centres, que aquet any en la temporada del Real se cantarà la nova ópera de Puccini, *La Tosca*, y que 'l propi autor assistirà á las primeras representacions després d' haber dirigit els darrers ensajos.

Es probable que prengui part en la nova ópera l' artista catalana Srta. Avelina Carrera.

—De demà á demà passat comensarà la temporada la companyia del teatro Lara.

PROVINCIAS

El dia 5 del mes entrant comensarà una curta temporada en Málaga la companyia d' en Thuiller.

Després treballarà á Granada y ultimament á Sevilla.

EXTRANGER

Paris.—La gran *tourneé* artística per els Estats Units organizada per la Sarah Bernhardt y en Coquelin, comensarà el 26 del vinent Novembre en Nova-York y acabarà el 27 d' Abril del próxim any en Boston.

Cinch mesos de treball que la gran trágica s' ha imposat y que li valdrá, segurament, algunas dotzenas de mils *dollars*.

—En el teatro de la *Porte-Saint-Martin*, continuan las representacions del *Cyrano de Bergerac*.

—Durant tota la present setmana en el *Odeón* se cantarà la hermosa partitura de Bizet, *L' Arlesienne*; els coros y la orquesta estarán dirigits pe 'l mestre Colonne, ventatjosament conegut del públich de nostre Liceu.

—En el teatro de l' *Opera* tindrán lloch aquesta setmana dugas funcions de gala.

—Avuy en l' *Opera Comique*, reproducció de la magnífica obra de M. Bruneau, *Le Rève*.

—Algúns autors dramátichs se dedican á escriurer lloas en honor als grans poetas que han sigut glória de las lletras francesas.

Actualment M. Croze, l' autor de *Les bergers de Molière* y de *Javotte*, escriu un apropósit en honor del célebre Racine, destinat á la *Comedie Française*; y M. Raymond Crussard, en colaboració ab Maurice Wolf está acabantne un altre en honor á Molière.

Aquets homenatges als mestres de la literatura morts, honran als homes de lletras que pujan.

Per desgracia en la nostra terra els génis que ja no son, solen ser tractats ab glacial irreverència per part dels que pujan ab altras ideas.

—L' autor André de Lorde, te acabat pera entregar á la *Comedie Française* un estudi social que por-

ta per títol *L'assassinat*. El propi autor entregará dintre de poch al empresari Antoine la comedia *La vigille*, y al teatro del Athénée un' altra obra *Hermanand de la vertu*.

—En el teatro dels *Mathurins* está ensajantse l' obra de Bernard y Terrasse, *Le petite femme de Loth*.

Berlin.—Eleonora Duse, la trágica italiana ha debutat en aquesta capital, obtenint un gran triumpf. Prompte acabarà la temporada pera venir á donar un curt número de funcions á Barcelona.

Bruselas.—En el teatro del *Vaudeville* s' ha estrenat la xamosa comedia de Paul Ferrier, *La femme de chambre*, obtenint un éxit.

—Dimars va obrir sas portas el teatro del Parch, posantse en escena *Francine y Une visite de noces*.

—En el teatro de la Monnaie hi actúa una companyia d' ópera que ha produhit *succès*. Dilluns madame Thiery va cantarhi la deliciosa *Mireille*.

NITS EN CLAR

Jo no estaré pas bé—fins que despunti el dia,
el dia benhaurat
que acabi mon dolor...

¡oh, quin dormir tan dols,—si es que 'l son me volia,
deixant de serme ingrát,
la darrera nit trista,—que ansio de tot cor!...

Jo no estaré pas bé,—ma tendra enamorada,
fins que senti en mon cor
que l' auba ja amaneix;
llavors que haurán mos llavis—la fresca melmelada,
sanguats pel goig-amor,
de aquell bell roserar—que en tas galts floreix.

Jo no estaré pas bé—fins que ja dormiteji
un son melangiós,
psíquich, cerebral;
y tot somiant en tu—esclati 'ls ulls y 't vegi
cercada d' *aucells-flos*,
que xarrotejarien—vora 'l tálam nupcial.

Jo no estaré pas bé—fins que 'l amor me lliure
de la trista negrura
que 'm volta cada nit;
jo vull endevinar—tos goigs y ton somriure'
en mitj de la foscura;
que tu farías llum—dins de mon pobre esprit.

Jo no estaré pas bé—fins que despunti el dia,
el dia de llum clara
que acabi mon dolor...
¡oh, quin dormir tan dols—desde allavors, ay mia!...
¡¡Aixis vingués suara
la darrera nit trista—que ansio de tot cor!!

ANGEL RIUS VIDAL.

ANÒRA Bastidors

Entre 'ls autors, cual nom ha deixat de continuar-se en el cartell de l' actual temporada teatral de Romea, figura nostre amic Sr. Argila y Font, qui desde Juliol últim te presentadas las comedias en un acte *Provas d' amor y Un cas apurat*, de las quals ne tenim bonas noticias.

—L' ópera *Euda d' Uriach*, del mestre Vives, que ab tota activitat está ensajantse, s' estrenará en Novedats dintre de la primera decena del mes que vé, si no hi ha cap destórb.

—El dia 24, en el própi teatro debutará la companyia catalana y castellana dirigida per l' Enrich Borrás.

—Nostre estimat amic el notable mestre Granados, te ja acabada la música d' una obra de Apeles Mestres, denominada *Petrarca*.

També tenim la satisfacció d' innovar á nostres llegidors que 'l poeta mossen Jascinto Verdaguer donará una obra al teatro. Se tracta d' un idili extret del seu llibre *Jesús Infant*, al que posa música el mestre Morera.

Abduas obras, sembla qu' están destinadas al teatro Lírich-Catalá, que com sabém, actuará aquet hivern en el Tivoli baix la direcció del esmentat mestre Morera, tentativa molt esperansadora pera veurer si el nostre género lleuger de sarsueleta logra implantarse, y encare fá més; imposarse.

La junta directiva de la societat *Foment de la barriada de Caputxins*, al objecte de dar més importancia á las funcions ha contractat una companyia de sarsuela que va comensar el passat dissapte ab l' obra *La cara de Dios*, que en honor de la vritat debém fer constar que tant la Srta. Perejamo, com els Srs. Pardina, Peralta y Gurina váren desempenyar els principals papers ab gran veritat, per quin motiu la concurréncia complascuda no escatimá 'ls aplausos que 's tenian ben guanyats. Els demás bastant bé.

El dia de la Mercé las sarsuelas *La Coartada*, Lo₈

camarones y *El querer de la Pepa* que váren anar molt bé.

—En la *Familiar Graciense* el diumenge últim després del monolèch *En Nofre Llonsa*, se representá el drama d' en Pitarra, *Lolliri d' aygua* que á pesar d' haverse tingut de cambiar un caudal á última hora va sortir molt arrodonit. A continuació s' estrená la obreta en un acte escrita en vers molt fácil y correcte, original de 'l jove escriptor D. Agustí Causadías, *L' home de las donas*, en la que 'ls dos personatjes búfos que l' autor hi posa, junt ab algunas escenas mogudas que conté y algúns xistes de bon sentir (encare que n' hi cabían mes) van fer passar agradable la estona á la concurrència, que al final aplaudí 'l treball de la Sra. Guixé y dels Srs. Bertral, Fábregas, Martínez y Martí, demanant al autor que va presentarse á las taulas.

Per diumenge *La festa del barri* y sessió de esgrima.

—El diumenge passat se representá en l' *Institut obrer graciense* la comedia de Arnau *Las tres alegrías* pe 'ls joves aficionats Srs. Bargués, Grau, Pelleró, Rabassa, y Artal. Després la sarsuela *La leyenda del Monje* á càrrech de la companyia infantil que ab molt acert dirigeix el Sr. Rabassa, y s' estrená ademés la sarsueleta *Un portero modelo* que va agradar molt, vegentse aplaudit son autor D. Pío Boadella, profesor de música de la cassa.

—En la *Golondrina*, diumenge passat váren posarse en escena las obretas *Roncar despierto* y *La leyenda del Monje*, obtinguent bona interpretació per part de las Srtas. Lacalle y Peña y dels Srs. Barberán, García, Rull, Figueras y Freixa.

BARCELONA

Romea.—Devant d' un públich selecte, vá inaugurarse la temporada d' hivern.

L' obra triada, com ja haviam adelantat, fou *Lo comte l' Arnau*, á la que vá cábrehi la bona execució de sempre per part dels intérpretes que la estrenaren, y bastant regular per lo que 's refereix al nou galan jove Sr. Saumell, encarregat del paper de *Norbert*.

La novel·la de la vetilla la constituí l' estreno en aquesta ciutat de la comedieta del escriptor sabadellénch Sr. Got y Anguera, *La dideta*. És lo nova producció del autor de *La bogeria*, mes que un fi de festa destinat á fer riure, un intent d' idilli que 's fá agradable en certs passatges y resulta susceptible de retóch en altrás situacions, com per exemple en la

escena penúltima entre la Sra. Clemente y el senyor Capdevila, quins en pocas paraulas deurian produhir el final, no donant lloch á que la *mare* supliqués al *didot* respecte á un punt que 'l públich ja sab qu' existeix. En el nostre concepte l' obreta hi guanyaria, per escáurers el defecte cuan l' acció deuria quedar arrodonida de cop y volta.

En la interpretació, ademés dels ja mentats artistas Sra. Clemente y Sr. Capdevila, varen distingirshi la Sra. Monner y els Srs. Fuentes y Santolaria.

Tant en el decurs del drama com en el de la pessa, el públich saludava als artistas ja coneguts de la companyia, ab llarchs aplausos, á mida que anavan apareixent en escena.

*
**

Diumenge al vespre debutá ab el drama d' en Guimerá, *Terra baixa*, l' actor Antoni Piera. En part no feu fallar las esperansas que hi tenia 'l públich, ja que en el difícil paper de *Menelich* vá demostrarnos l' artista qu' ell el sentia d' una manera molt distinta de la que fins avuy l' haviam vist, y, la vritat siga dita, de la manera que 'l sent en Piera, també ens agrada. ¿Per ventura hi ha una regla fixa sobre 'l modo de fer? ¿Qui ens diu que 'l personatge del pastor no sigui mes vritat d' aquesta manera que de las altrás? Cuan se fá bé una cosa sembla que no 's pugui veurer ab gust d' un altra manera, y es un error; de moltes pot, en el fondo, resultar bé.

Fassi gala el Sr. Piera de là seva escola própia sense volguer imitar á ningú, que qui té escola té partidaris del seu modo de fer.

També la Srta. Verdier, dintre del personatge de *Nuri*, vá demostrar condicions recomanables, obtinguent aplausos del públich.

Endevant.

*
**

Dimars era el dia fixat pera l' estreno de la comedia en tres actes de D. Teodor Baró, *La neboda*. Demá estreno de la pessa cómica del Sr. Marxuach, *Trunfos son bastos*.

D' abduas ens en ocuparém en el próxim número

Novedats.—Avuy deu estrenarse en aquet teatro l' ópera del mestre Saint-Saens, *Samson y Dalila*.

Eldorado.—Dissapte vá obrir sas portas aquet teatro ab una companyia de género menut, dirigida pe 'l simpátich actor Sr. Pinedo, y de la que 'n forman part las tiples Srtas. Mendoza, Bordás, Taberner, las Sras. Lluís Campos y Sacanellas, y els senyors Gil, Duval, Nadal, Gordillo y altres també coneguts.

Va estrenarse una obreta, *Maria de los Angeles*, que satisfé al públich tant per la lletra com per la part musical.

Ab bon peu ha comensat el teatro del carrer de Vergara.

Granvia.—També aquet teatro vá inaugurar la temporada hivernal el dissapte últim.

Entre las obras vellas se 'n oferí una de nova, d'

en Fiacro Yrayzoz la lletra. y la música del mestre Gimenez, titulada *José Martin el Tamborilero*, que no vá salvarse, pero tampoch vá ensorrarse.

Companyia, direcció y obras, varen conquistar alguns aplausos del públich.

Circo Espanyol.—El dijous últim vá estrenarse la primera part d' un' obra de forsa pera el públich d' aquí: *Los mártires del trabajo...* ¿volen ja un titul mes suggestiu? y mes encare, resultant el drama com resulta, inútil es dir que hi ha cartel invariable per dias.

En la execució varen distingirse tots els actors que hi prengueren part.

CLAR Y NET.

MATARÓ

En el teatro Enterpe, durant las passadas festas hi treballá una companyia dirigida pe 'l Sr. Bozzo, posantse en escena la comedia *La Vocació* (diumenge á la nit), que obtingué bon desempenyo. En la tarde del dilluns *Los dos sargentos franceses* y á la nit el drama d' Echegaray *Dos fanatismos*, en cual obra s' hi distingiren las actrius Srta. Bozzo y senyora Morera (Josefa) y els Srs. Bozzo y Guzman.

—La companyia de D. Enrich Borrás posá sn escena dissapte passat en el Ateneu, el drama *¡Mal pare!* Pera 'l vinent dissapte s' anuncia una representació de *La Dida*.

—En el local de la Nova Constancia, la companyia d' en Parreño representá dissapte el melodrama *La huèrfana de Bruselas*, obtenint bona interpretació.

VENDRELL

Diumenge á la nit la companyia dramática que actúa en el teatro del Tivoli, representá el drama d' Echegaray, *Mancha que limpia* y la pessa *Lanceros*.

Dilluns, *Zaragüeta* y *El padrón municipal*, y pera 'l próxim diumenge se prepara el melodrama de Vidal y Valenciano, *El registro de la Policía*.

Epitalámica

L' amor que junta 'ls cors en esta vida
y de tot lo del mon fa un sol anhel
á gosar de sa ditxa vos convida
benehit en la terra desde 'l cel.

Y l' amor ho es tot; es pler, gaubansa,
es l' etern goig de viure y somniar,
tots els cors van á 'n ell qu' es sa esperansa
com el fum va al espay y els rius al mar.

Goséulo aqueix amor que us aperia
pel que tot en el mon avuy somriu,
es l' obra de la vida; es l' alegria

que á vostres cors vé á ferhi lo seu niu.

Es la claror diurna d' una aubada,
es l' esperit que en l' infinit se pert,
es l' ahir y el demá en una abraçada,
es l' ombra per la calda assolayada
y l' ombra es bona si 'l bon arbre es vert.

FERRÀN AGULLÓ Y VIDAL

Septembre de 1900

En el despaig del empresari

—Y bé, ¿de qué tracta la seva obra?

—Ja veurá l' assumpto es obertament psicológich....

—Vol un consell? Escrigui cosas claras, deixis de psicologías, res de esbrinar caràcters ni profundisar naturalesas; género *menut*, género *menut* y vosté 's farà *gran*.... Presenti una sarsuela hont hi ressalti l' art, y la posaré.

—¿Quin *art* li sembla millor?

—Home, caramba, pues vosté ignora lo qu' es art? Molts baylarinas, si pot ser ab vestits de mallas, molt flaménch, habaneras, pasa-calles, coros de criadas....

—¡Servidor de vosté! (Fuig.)

—Si que, *amigo*, viu ben elevat. ¡Un quint pis!

—No se 'n estranyi; bé es vritat que costa molt pujar aquí dalt, pero, fill meu, un cop hi es, ¡quina tranquilat... ni un cotxe eléctrich, ni una bicicleta, ni res que 'l pugui atropellar!...

—M' ha convensut.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingressos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podrán excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se 'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 24'60 ptas.

(*Continua oberta la suscripció.*)

Ab el present número repartim com á regalo á nostres favoreixedors **4 planas** de la preciosa comedia de D. Albert Llanas

LA GERMANA GRAN

Una gran noticia que llegim en la premsa diaria:
«Diuhen de Berlín: L' emperador Guillém ha nangat fer un projecte de cotxe de carrera, destinat al seu us particular, y te intenció d' usarlo molt sovint.»

A veure 'l día que las agéncias telegráficas insertin noticias com aquesta:

«Diuhen de París: El president de la República s' ha llevat de mal humor per no trobar els mitjóns en el seu puesto.»

«D' aquet contratemps en previndrà la guerra europea.»

Haventnos demanat várias personas que publicuessim el treball del Sr. Nubiola sobre agricultura, que vá endúrse en el Certámen de Sans el premi ofert pe 'l Regidor Sr. Roiç y Torres, accedim gustosos á la petició tantas vegadas reiterada, per tractarse d' un estudi que, dedicat als agricultors, pot influir un xich en la marxa del cultiu en nostre comarca.

El Sr. Company y Alvarez, ha tingut la idea de publicar una col·lecció de *sagells* que reproduhirán las principals efemérides de la História de Catalunya desde sa fundació com á nació independent fins á nostres dias.

Aquets *sagells* se vendrán en tots els Kioscos.

La premsa de Lugo 's preocupa porque diu que hi ha en aquella provincia gran escassés d' homes útils pera las feynas del camp.

¿Quin dia 's convenserán els espanyolistas de que 'ls bons treballadors, els homes productius, els que honoran la patria gran, neixen en terra catalana?... Modéstia apart y á molta honra.

Ja s' han probat las máquinas del nou creuher *Reina Regente*...

Deu li dongui mes sort que al seu antecessor.

Se xiu-xeja que 'l Ministeri de Marina pensa proposar la reconstrucció de la *nostra* escuadra, pero ab ampliacions, fentla molt mes poderosa que antes... ¡uy!...

¿Per que 'ns la tornin á reventar?

Seamos sesudos homes.

Y oblidém á *D. Quijote*; y al *Serpento terror dos mares* dels nostres vehins portuguesos.

Se diu que 'l partit de la unió republicana comensará en breu una activa campanya de propaganda.

¡Flors y violas!

¿Propaganda en banquets y discursos?

Desengányintse, de partit no n' hi ha cap de sá, tot es llautó, tot es buyt, y ni aquets ni els altres may anirán en lloch.

Falta lo principal: la unió.

¿En aquet país torero partits sérios?...

Aumentan—diuhen—las adhesions per la peregrinació de Roma.

¡¡¡Escolas, escuelas, escuelas!!!

¿Com s' ha de dir?

Aqui á Espanya tothom es sòrt...

El *Brusi*, en una edició de la tarde, secció de *Cu-riósidades*, diu referintse als nous soberans d' Italia:

«*El rey y la reina se acuestan á las diez.*»

Home, home, es molt difícil d' esbrinar aixó, sobre tot tractantse d' un matrimoni que, per sa gerarquia, se suposa que l' un no sabrá á quin' hora l' altre 's tica al llit.

Y ademés, son indiscrecions poch respectuosas.

Que 's digui l' hora que retira en Girona pobre de la Rambla, encare...

Ha marxat á Paris, en quina capital pensa fixar sa residéncia, el distingit y correcte escriptor catalá D. Alfons M.ª Parés, qui desd' allí remeterá á CATALUNYA ARÍSTICA correspondéncias escritas expresament de tot quant de notable ocorreixi en arts y literatura.

Bon viatge y que la estada li sigui agradosa.

També pensavan marxarhi ahir els notables artistes en Ruíz Picasso y en Cassagemas, quins han quedat nombrats corresponsals artistichs del nostre periódich.

Veurém ab gust que tots compleixin sos oferiments.

JA 'T PLANYO

Xarada

Un jove que te motiu
 (y també te pare y mare)
 m' ha contat que fá un cuan temps
 que tú 't tornas molt llunática.
 M' ha dit que tens pretensions,
 cosa que ja no m' estranya
 puig, que *prima* cosa aixó
 que á cap dona no n' hi falta.
 Lo que á mi mes m' ha estranyat,
 y aixó no t' escau pas gayre
 es els plans que *dos-cuart* tu,
 que dius que sí has de casarte
 ha de se ab la condició
 de qui ab tu vulga enllassar-se
 ha de tenir molts quartets
 per ferte anar ben mudada
 y poguer *primé-invertit*
 tota una gran senyorassa.
 Diu que dius que aquell que 't fassi
 á tu lo *tersa-girada*
 ha de anar molt ben vestit
 y ben forrat... de butxaca
 perquè 'l dia que tu 't casis
 pugas ja de una vegada
 llensar las *tot* y el didal
 y molts *trofeos* que tens ara
 porque no vols treballar
 may més cuan siguis casada.
 Si es vritat que dius aixó
 y ho vas sostenint encare
 crech jo que tas pretensions
 las *hu-dos-cuart* un xich massa,
 mira noya que 'l di aixó
 no 't va gayre bé á la cara,
 mira que la que aixó vol
 després es queda á las capsas,
 mira que als homes aixó
 no 'ns fá cap gota de gracia,
 mira... y si no vols mirar
 no miris; vés al diable.
 Per acabar te diré
 que *prima-girada-cuarta*
 sols una infelís, si aquesta
 idea aviat no t' apartas,
 y no estranyaria gens
 que de seguir ab tas máximas

de aquí trenta ó cuarenta anys
 fossis tan noya com ara!

J. Staramsa.

Geroglífich estiriganyat

L'RU ,, :X A PPK PX
 EN . () AT D LA PLAÑ

J. d' Argila y Font.

Soluciones als del número 15

Xarada: Com-pro-me-te-do-ra.

Els 10 primers senyors que han enviat la solució exacte son: Albert Orravan.—Ignasi Padró y Pou (S. Martí de Provencals).—B. Casademunt.—Un Staramsista.—Carlos Sandirumenge.—R. Mundet.—Carlos Sanjuan.—Wenceslau Urpi.—Jaume Raurell y Emili Tarruella.

S' avisa als Srs. que no ho hagen verificat, se serveixin passar á recullir el PREMI consistent en una obra còmica del xispejant Asmarats.

Targetas: 1.ª Frederich Soler.—Serafi Pitarra.—2.ª La flor de la montanya.

Sisquet del Full: La poesia no está á l' altura d' altres treballs que li hem llegit. En quant á lo demés, envihin unas cuantas y veurém si ens convenen.—*L. M. de la Ville d' Arbogne:* No ens agrada prou.—*Faura:* Per Deu, posi un xich més d' atenció en midir els versos!...—*R. Mundet:* La llima, *joven*, la llima.—*Jotabeeme:* D' aquets treballs ne tenim un armari plé —*J. Saleta Llorens*, (Mataró): Vosté mateix vegi si ha donat en el clau.—*Joseph Alonso:* N' entra una en torn.—*Eduard Tornató:* No ens agradan.—*Un soci del Foment de S. Antoni:* Veurém.—*J. Vesall Avens:* Mal midida.—*Joseph F.:* L' assumpto y la dedicatòria fan la poesia molt personal: Envihins á dir si hi ha medi de generalisar-la.—*Calixto Senties:* Te poch lance. Remeti altra cosa.—*Marian F. y S.:*—Potser si que la publiqué.—*R. Homedes Mundó*, (Tarragona): Aquesta vegada ho ha ensopegat un bon xich més: de tots modos se li retocarà.—*Manel Ibañez:* Passi per la Redacció cualsevol vespre de 7 á 8.

J. Collazos, impresor.—Plassa de la Igualtat, 3